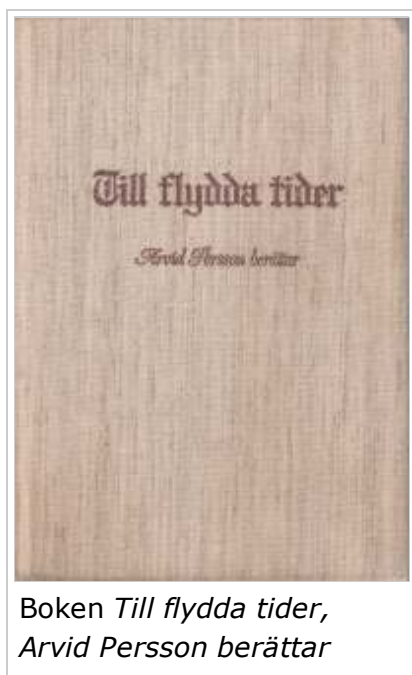

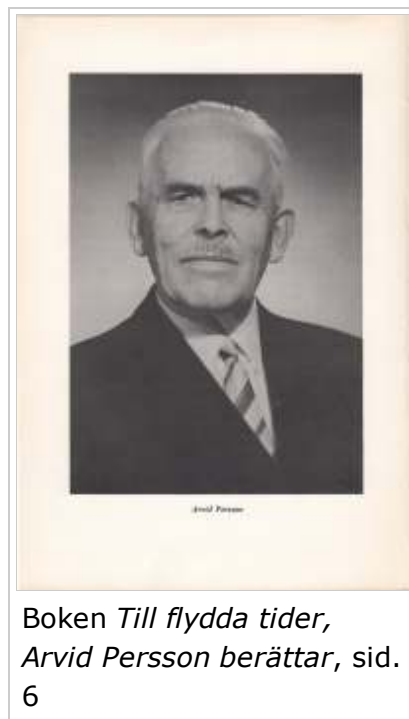
Till flydda tider

Från Wiki

Boken *Till flydda tider*, Arvid Persson berättar är en skriftlig återgivning av vad Arvid Persson 1890-11-03 -- 1971-06-28, begravd i Perstorp, har berättat om sin uppväxt och sitt liv i Perstorp i en bandad inspelning 1960, se bokens sid. 7 nedan. Han beskrivs av Perstorps kulturnämnd som en bygdens son och de hedrade hans minne genom att ge ut den här boken 1976. I den här boken berättar Arvid Persson på flera ställen om Nils Andersson mera känd som Gryt-Nils och som är Jonnys farfar Anders Anderssons far.

Boken *Till flydda tider*,
Arvid Persson berättar

Boken *Till flydda tider*,
Arvid Persson berättar, sid.

6

Boken *Till flydda tider*,
Arvid Persson berättar, sid.

7

■ Sid. 23:

Arvid Persson pratar om en Nils Andersson som är förman och som hade en son i den grupp av konfirmander som skulle konfirmeras i Oderljunga där Arvid Persson också skulle konfirmeras och han och föräldrarna fick åka med i Nils Anderssons häst och vagn. Men eftersom Nils Andersson inte kan ha haft en son som var lika gammal som Arvid Persson, se deras födelsedatum ovan, så måste denna Nils Andersson som är förman vara fråga om en annan Nils Andersson.

■ Sid. 27-30:

På sid. 27 berättas det om en gammal mölla som senare kom att kallas *Röda kvarn* och där det fanns en korgmakareverkstad. På sid. 28 berättas det om att det fanns en liten vindskupa ovanpå korgmakareverkstaden där det bodde en liten gubbe som kallades Knagga-Svennen eller Sven Knagg men som nog egentligen hette Sven Ohlsson och på sid. 29 berättas det att Nils Andersson bodde i samma vindskupa som han.

Korgmakareverkstaden beskrivs på sid. 27 som ett rum på 30-40 kvadratmeter där tre korgmakare brukade sitta och fläta pilkvistar kring 5-, 10- och 20-liters

glasflaskor och som sedan användes för försändning av ättika. Korgarna gjorde att flaskorna inte blev så ömtåliga för stötar.

Utanför korgmakareverkstaden i gamla möllan vid sekelskiftet.

På sid. 29 och 30 beskrivs Knagga-Svennen och vindskupan där han och Nils Andersson bodde så här:

Han var smålänning och talade dialekt och pratade gärna om hemförhållandena från sin hemtrakt. Och det var ju så intressant att få höra från annan ort och på ett annat språk. Han var alltid kolsvart. Han var kimröksmalare till yrket, och han tvättade sig aldrig. Det var alltid hett och osunt i hans lilla kammare, en tung och instängd atmosfär, som jag hade svårt att sitta i länge. I dessa få kubikmeter tillbringade han hela sin fritid, kvällar och söndagar. Här sov han, här åt han och drack och här, ja han hade ett plåtkärl under sängen, och det tog han fram och använde en och annan gång när vi satt där och pratade. Det var ju ingen idé att treva sig nedför alla trapporna i mörkret för en sån enkel förrättning. Några luftningsmöjligheter fanns inte; det fanns visserligen ett litet fönster, men det gick inte att öppna, och det gick förresten inte att se genom det heller. Och ventiler, det visste man inte vad det var på den tiden. Kosten, mathållningen var nog hos honom som hos de flesta andra ungarlar vid fabriken. Det var potatis, salt sill, amerikanskt fläsk, bröd och dricka och så snus samt någon gång till söndagarna en liter mjölk. Kaffe förekom inte i någon större utsträckning åtminstone inte förrän några år senare. Lite smör förekom kanske också någon gång, men mest var det fläskflottet som fick tjänstgöra som matfett, och det amerikanska fläsket var fett.

I det lilla rummet fanns inte några tapeter, utan väggarna var klädda med grå förhydningspapp. Jag tyckte att pappen var så underligt dekorerad i streck, vinklar och cirklar, precis som den framdeles moderna konsten. Men jag fick snart reda på tillkomsten. Var gång han såg en skäkta, vägglus, komma spatserande, så satte han ett svart och fläskflottigt finger på den och drog till ett tag för att krasa den, och så uppstod dessa futuristiska dekorationer. Ohyra vimlade det f.ö. av i dessa ungarlarskammare. De trivdes utmärkt i sådan luft, sådan atmosfär och sådan

värme, och stora var de som tvåöringar. Man förstår bara inte hur människor kunde uthärda i sådant sällskap.

Knagga-Svennen var gift och hade familjen på ett litet torp långt upp i Småland. Och varannan månad skulle det skrivas hem. Själv kunde Knaggen inte skriva, utan detta viktiga värv anförtroddes åt Gryt-Nils, som då bodde i samma kraal. Då torkades det rankiga bordet av med tröjärmen (saker som disktrasor, handdukar, eller gardiner var okända föremål), och så kom skrivdonen fram. Början hade Nisse lärt sig, så han kunde skriva en kvart eller så innan Knaggen behövde börja diktera. Det var en standardinledning, så han behövde inte fråga som korpralen som skulle hjälpa den indelte soldaten att skriva hem, sedan gubben nästan tuggat sönder pennskaftet. "Nåå, sa korpralen "skall vi börja så här: Min älskade hustru?" - "Nej, för fanken", sa gubben "då tror kärringen att jag är full".

Som ersättning för skrivningen bjöd Knaggen alltid Nisse på stekta potatis, och Nisse påstod att dessa var starkt uppblandade med vägglöss. Detta har jag inte sett själv, varför Gryt-Nils får svara för sanningsenligheten, men Nisse kan säkert instämna med Frödings "Berslagstroll" att

*"trollen är lika så rädda för sola
som jag för att skarva och ljuga, sa Ola"*

Varje jul skulle Knaggen resa hem och hälsa på gumman och barnen. Före avfärden gick han ut till bäcken, doppade fingertopparna i vattnet och drog några tag i ansiktet, så han blev randig i synen som en zebra. När han skulle köpa biljett, sa stins Jakobsson till honom: "Så svarta personer tar vi inte på tåget." - "Nej, men karl, jag har ju tvättat mig idag", sa Knaggen.

■ Sid. 30-34:

På sid. 30-33 beskrivs Nils Andersson så här:

Han har fyllt många tomrum i min tillvaro, och jag har skrattat, skrattat gott, många gånger åt honom. Jag hade förmånen att under många år arbeta så gott som tillsammans med honom, och under fritiden vistades jag ofta i hans hem, så vi talade ofta med varandra, och alltid var han glad och rolig. Hans humor var både torr och saftig, och han var dräpande i replikerna och dråplig i sin infall. Och fastän han många gånger hade det besvärligt, hörde man honom aldrig klaga eller såg honom nedslagen. Tvärtom kunde han roa och uppmuntra andra. Han såg helt enkelt allt i ljust. Och ännu i denna dag är det ett sant nöje att gå upp till honom och prata någon timme med honom. Humorådran och de osökta kvickheterna sinar aldrig, men inte är det allt som lämpar sig för tryck.

Han har bott på ett tjugotal ställen i Perstorp innan han nu fått ett litet trevligt rum på pensionärshemmet. Och här har han några av sina gamla kamrater omkring sig i samma hus att språka med, och nog träffas de ofta och nog pratar de ofta, och jag tror att i de flesta fall blir det om gamla fabriken.

Men nog är det ett underverk hur han på sin lilla lön kunde livnära sig, sin hustru och sina nio barn och ändå kladda en hel del som han gjorde. Var det något nytt eller roligt som han hörde, så nog skulle han skaffa sig det. Det var inte många år efter förutnämnda grammofonkonsert i korgmästarverkstaden förrän han köpte en stor och välljudande Husbondens Röst med trätratt. Det blev inte så skrällande ljud, och många skivor hade han. jag köpte den av honom sedan och har den ännu kvar idag.

Samtliga barn han fostrade upp blev goda medborgare, men endast fyra av dem har stannat kvar i Perstorp och på fabriken. Hans bisyssla, biskötsel, gav inte mycket ekonomiskt, snarare tvärtom, men bihus hade han långa rader, och när solen sken då myste Nisse. "Nu drar de in hela ljungtuvor" sa han "och sedan sitter

de och sorterar dem när det är dåligt väder". Det började bli modernt att importera italienska bidrottningar, och nog skulle Nisse också skriva efter en sådan. Det gjorde han. De brukade sändas tillsammans med några bin i små öppna burar och med mat med sig för några dagar. Nils gick till posten varje kväll för att höra efter sin drottning och postfröknarna, fröknarna Skönbeck, hade så roligt åt honom för att han väntade något så förnämt som en drottning. När den verkligen hade kommit en kväll sa fröknarna: "Jaså, är det en drottning. Den måste vi se på". - "Ja" högg Nisse till "men det bästa med den är att den bara behöver befruktas en gång, det räcker för hela livet". Sedan ville fröknarna inte prata om det mer.

En gång bad han ingenjör Lindström, som då hade hand om bostäderna, om nya tapeter, men ingenjör Lindström tyckte att det var väl för snart; det var ju inte så länge sedan där var tapetserat. "Nej, det kan väl hända" sa Nisse "men de tapeterna har skäktorna ätit upp. Jag vet inte vad man ska göra med de djuren. Jag har försökt med allt möjligt, men ändå sitter det två tum tjockt i hörnorna." - "Å sånt prat" sa ingenjören och drog upp en tumstock ur fickan och visade i hur mycket det var, och han tvivlade på uppgiften. Men Nils höll i alla fall på, att det var två tum, och han ville bevisa det på ort och ställe. Men ingenjören gick inte med, och tapeter blev det inga, åtminstone inte den gången.

Djur var Nisse alltid glad åt, och i och omkring hans bostad vimlade det alltid av något, inte bara bin utan även av annat slag: hundar, höns, gäss, kaniner och burfåglar. Och när han nu flyttade till pensionärshemmet måste han skiljas från sin vackra och kloka schäfer, som han hade sådant sällskap av förut. Han satte in en annons, och en fru från en annan ort kom och tittade och blev förtjust i hunden. Nisse begärde 200 kr för den och 50 kronor för buren, som bara var en vanlig trälåda. Ja, frun lämnade 200 kronor och tog hunden med sig; hon skulle hämta lådan sedan. Hon hördes emellertid inte av, och Nisse lugnade sig en tid till dess att hon hade hunnit riktigt fästa sig vid hunden. Då ringde han. Jaa, sa hon, hon frågade inte efter lådan, hunden låg inne och trivdes bra med det. "Jaså", sa Nils, "men nu är det så att hunden och buren de hör ihop och de är sålda samtidigt i vittnens närvaro, och då skall hunden snart komma tillbaka till sin bur." Men då dröjde det inte länge förrän de 50 kronorna kom, och Nisse myste gott.

När bina svärmade var det alltid vanligt att ta något lakan eller dylikt och lägga över svärmen för att skugga och svalka ner den så att den inte flög upp igen. Så gjorde också Nisse. Men en kväll hade lakanet nog inte blivit skakat riktigt innan det lades in, utan ett antal bin hade blivit sittande i ett veck, och när Sigrid och Nils hade legat en stund på kvällen och hunnit värma upp sina nya sängkamrater, blev det ett rysligt liv i sängen och paret flög upp som skjutna ur en kanon. De fick nog en hel del stick innan de hann befria sig från inkräktarna.

Nisse var alltid mörkrädd. Även sedan han var gammal och klok var han faktiskt mörkrädd, och Sigrid fick ofta, ofta gå och möta honom när han skulle lämna fabriken.

År 1957 fick Nisse prostatabesvär och han måste läggas in på lasarett. Det var nog första gången han hade kännning av någon egentlig sjukdom eller läkare. Men operationen gick bra och han trivdes på sjukhuset. Sjuksköterskorna hade lika roligt åt honom som andra som kom i beröring med honom. När han skulle lämna lasarettet, och taxibilen kom och skulle hämta honom sa han till chauffören: "Stanna vid en herrekiperingsaffär, jag skall köpa var sin skjorta till mina pojkar. De har varit så snälla när jag legat här inne och kommit och sett om mig och de har skrivit och ringt till mig, så jag skall ge dem något för att de har varit snälla." Men när de hade kört en liten stund sa han: "Ja, jag tänker på att det är ett sånt helsicke med halshål och sådant där, så jag vet inte. Stanna vid spritbolaget i stället, så köper jag dem var sin halvliter god cognac, för den passar alla halsar." Och så blev

det också.

Gryt-Nils eller Nils Andersson, som han hette den första tiden, kom till fabriken 1903 efter den första konflikten.

På sid. 33-34 fortsätter sen berättelsen med vad Nils Andersson har berättat om en mycket lång person som han kom tillsammans med till fabriken:

I sitt sällskap hade han en person som var den längsta människa jag sett. Och jag skulle verkligen ge mycket om jag kunde få veta hur lång han var i centimeter. Och ingen kommer ihåg vad han hette. Beteckningen var alltid "Den långe". Inte ens Nils som han var i sällskap med och som kände honom tidigare vet vad han hette. Det var även tidigare "Den långe". Han blev inte här så länge; han trivdes inte i skogsbygder sa han. Han ville helst vara på slättbygden där han kunde räta ut sig.

När han och Nisse kom hit sökte de bostad. De blev hänvisade till Stutahagen hos Elias Ohlson, som hade ett småbruk där och han brukade också hyra ut till fabriksarbetare. De kom förbi mitt hem morgon och kväll när de gick till bostaden eller fabriken. Jag minns dem mycket väl och talade ofta med dem.

När de sökte bostaden och Elias Ohlson såg den långe sa han: "Ja, men vi har ju ingen säng som duger här." - "Ja" sa den långe, "får jag en tvåmanssäng så kan jag ju ligga i tre längder." Han drog alltså upp knäna under hakan. Men sedan han sparkat sönder sänggaveln, tog de upp ett hål i väggen och spikade upp några lådor utanför, så att han kunde sträcka ut benen. Men svårt hade han. Vägen genom Stutahagen är ju skogskantad och grenarna går ut över vägen och bildar liksom ett valv. Visserligen var det högt i valvet; det var så gott utrymme att man mycket väl kunde köra där med ett hölass även om kusken stod i lasset, men Den långe fick alltid gå framåtböjd hela vägen, och när han kom hem fick han sätta sig innan han kunde komma in, sa Nisse.

Jag minns inte allt vad arbete han hade på fabriken, men jag minns i alla fall en tid då han skötte filterpressen, och där var ju relativt gott utrymme. När någon gång kranarna vid andra sidan pyste, då sprang han inte runt om, som andra brukade göra, utan tog ett steg över. Det såg ingenjör Lindström en gång och skrattade mycket gott åt det.

Nisse talade också om att när de reste hit skulle de ju byta tåg i Hässleholm, och när de kom in i väntsalen där och Den långe stack in huvudet uppe vid dörrens övre del och de innevarande såg ansiktet där och inte såg kroppen som han inte hade fått längre än utanför, då trodde de att de såg en varelse från en annan planet. De sprang åt alla håll, sprang ut var de kunde. Det är Nisse som har sagt det, och han får stå för sanningsenligheten, men omöjligt låter det ju inte.

■ **Sid. 64:**

..men det var med honom som med "Gryt-Nils", var det någon som frågade efter honom med det riktiga namnet så var det ingen - åtminstone ingen nykomling - som visste vem det var.

■ **Sid. 68-69:**

På sid. 68-69 berättas det om en fest på Stensmälla, ingenjör Wendts bostad som också brukade kallas för Borgen, där Nils Andersson var med:

Särskilt en fest som hölls i och omkring Borgen har gått till historien. Den hölls vid midsommaren 1904 eller 1905, men även tidigare, hade det varit fester för de anställda och deras familjer. Eliasa Stina talade om, att innan Wilhelm Wendt var gift hölls det flera fester som hon hade varit med på och även hennes flickor hade varit med. Hon sa ´ med sin pipiga röst: "Jaa, Wendt han kunde inte dansa men han skulle ändå alltid hoppa med alla oss kärringar." Men ovannämnda årtal var det en alldeles särskilt stor festlighet. En större utställningspaviljong var uppsatt i trädgården utanför Borgen, "Villan" kallade vi den, och en stor dansbana utlagd, där Robert Landgren och Munka-Augusten spelade, och det dansades av glatta livet. Det bjöds på både mat och dryck, kaffe m.m. och det serverades ömsom i paviljongen, ömsom inne på Borgen, och gäster fick gå där emellan så länge de kunde gå.

Det bjöds på stek och risgröt och så kaffe och kakor. Det finns ännu servitriser som minns den tillställningen, liksom "Gryt-Nils" inte att förglömma. Han säger: "Det är min Kristi själ det bästa som ingenjör Lindström har gjort sedan han hit kom." Han var traktör och han tröttnade aldrig i armen förrän vi hade knäat i backarna runt omkring. Och det var inte många som kunde gå hem den natten, inte av gubbarna åtminstone.

Och det dansades och trampades takten så det hördes vida omkring. Särskilt av de unga som ej fått sin glädje i spriten, och fru Wendt manade på de manliga dansandena "Ni skall inte låta våra flickor sitta stilla, de skall också dansa". En av jungfruarna hade fullt sjå att lära Otto dansa Tantoli, den tidens "rock".

■ Sid. 85:

På sid. 85 nämns Klockaregården i Perstorp och det handlar då troligen i det ena eller andra fallet om den Klockaregården som Nils Anderssons son, Jonnys farfar Anders Andersson, fotograferats utanför på den bild som man kan se på vår webbplats på sidan om Anders och Greta Andersson (<http://www.jonnyochannchristine.se/om/slakten/andersson/>) . Det är dock inte Nils Andersson det handlar om i texten:

Här på Gustafsborg kom han också tillsammans med en kvinna, Annette, som hade ett par barn, och allt detta tog han med sig och flyttade till ett litet hus i Perstorp. Det låg i närheten av det hus som nu ägs av fiskhandlare Adolfsson, alltså vid den förra Klockaregården, inte den gamla, så mycket omtalade Klockaregården. Här blev det tillhåll och samlingsplats för diverse individer som lät tala om sig.

■ **Sid. 91-94:**

På sid. 91-94 berättas det om hur de bildade en musikkår, en sextett, som Nils Andersson också var med i från början.

I och med att det började bli modernt med sammanslutningar av olika slag, såsom godtemplarloger, fackföreningar och dylikt, började man också ofta intressera sig för sammanslutningar för musik. Alltså inom en krets av arbetare kunde det bildas en musikkår eller en sextett, som det kallades på den tiden, och det blev sällan mer än sex i kårerna, möjligen en efter hand tillkommen trumslagare. I Skånska Ättikfabriken började också en del musikintresserade att dryfta frågan om möjligheten till en sådan där sextett. Det fanns i Gångvad en sextett på den tiden som reste mycket omkring till platserna runt omkring vid fester och andra tillställningar, och de var mycket duktiga och populära.

Det hade år 1903 kommit hit en person som tidigare sysslat något litet med hornblåsning och han försökte nu att få tillsammans några intresserade, och det tycktes möjligt att det skulle bli sex stycken. Men så kom den stora frågan: Var få ihop pengar till instrumenten? Arbetarna hade inte så mycket att offra. Fastän man inte var bortskämd med några höga levnadsvanor fick ju ändå mat och kläder gå före, och man tänkte och grunnade och överlade. Det var ju inte några billiga saker att köpa, dessa instrument.

Men så kom man så småningom på idén att höra med ingenjör Wendt om ett lån, och ett par av de mest intresserade gick upp till honom och förhörde sig, och verkligen, han blev intresserad och lovade låna dem 600 kronor, men de skulle ju göra lite avbetalningar enligt uppgjord plan. Och nu blev det fart på inköp och övningar. Inte var det lätt för en helt ovan och icke-notkunnig att få fram några rena toner, och samspelet sedan! I hemmen, där dessa de första instrumentinnehavarna bodde, måste hustrur och barn ofta gå från hemmet om kvällarna för att slippa höra på de första försöken, men lärare anskaffades så småningom och man bytte flera gånger. Till sist fick man tag på Musiksergeant Åkerman, en hård kille, som körde skarpt med dem, och det bästa han visste när han skulle bestraffa ett fel eller misstag var att klämma i med sin stövelklack på den felandes tår. En gång fick en musikanter stanna hemma i en hel vecka för fotskada, åstadkommen på detta sätt. Och en gång lyfte Nisse sitt instrument, det var förresten bastuban, och skulle slått den i huvudet på Åkerman, om inte de andra hade gått emellan.

De första 6 som började var: Karl Persson Ess-kornett, Fritz Martinsson B-kornett, Albert Elmlund 1:e tenor, Fritz Almborg 2:e tenor, Lambert Nilsson Althorn och "Gryt-Nils" Bastuba.

De var trägna och övade och samövade, men de fick höra mycket spe på arbetsplatsen för sina mindre njutbara prestationer.

En gång kom de överens om, för att inte störa de andra, att de skulle gå långt bort i Bolberskogen och sätta sig där på en plats och samöva. Ungefär där Bergverkstaden nu har sin ingång var en grind över vägen, och innanför den grinden och i skogen för övrigt gick några av arrendatorernas kor på bete. När våra mannar kom in genom grinden med sina blanka instrument blev korna intresserade

och följde efter i en lång rad till platsen för övningen, och när musikerna satte sig till rätta på stenar och stubbar var det fullt av koögon i buskarna runt omkring. När så Åkerman höjde taktpinnen och de första tonerna brusade fram, fick man istället för ögon se svansarna och dessa rätt i vädret. Det dånade som åskan, och kreaturen iväg. Det påstås, att två av Hults kor aldrig kom tillrätta efter den skrämelsen.

Det hus vid Stensmöllavägen där Sture Rudolf nu bor, hade stått tomt en tid, och emellanåt användes det som ungarbostad. Här fanns litet stolar och andra möbler och här hade kåren utverkat rätt att få sitta och öva. En lördagskväll hade det i huset intill varit en väldig spritfest, där glasens mängd tömdes och stämningen var på toppunkten. Men mitt under pokuleringen kluckade det till i halsen på Lille-Frans, honom jag tidigare omnämnde som arbetare i Sågen. Han sjönk ihop i soffan där han satt. Man försökte få liv i honom med mer brännvin, men det lyckades inte. "Ja, han får vila sig lite", sa man. Och så tog några av dem som ännu kunde gå och bar ut honom och la honom vid gaveln utanför huset, och sedan fortsatte festen som om ingenting hade hänt. Några pojkar som kom förbi såg honom ligga där, och de talade vid grannarna och så bar de in Frans och la honom i det tomma huset på ett sofflock, men då hade han redan börjat "kallna". Det gick väl rapporter till läkare och fjärdingsman, och så småningom blev han också obducerad på platsen.

Men det var musikkåren. De skulle ju öva och detta lilla intermezzo fick inte hindra dem. De satte sig alltså i rummet och spelade vid sidan om där Frans låg. Det gick bit för bit, men just som man var mitt inne i Bohusländska Sjömansvalsen slutade "Gryt-Nils" tvärt. Åkerman svor och bannade och undrade vad det var. "Jag tyckte gubben tittade upp", sa "Gryt-Nils". "Ja, det vore väl inte så underligt så som Ni spelar", sa Åkerman, och så fortsatte man igen, men Nils vände ryggen åt Frans efter detta.

Nu hade man noter framför sig och hade dessa att följa, och en gång sa ' Almqvist: "Ja, men nu gick det väl bra för vi sluta ju allesammans på en gång?" "Ja, varför sluta Ni?" sa ' Almqvist, "jag har ju en halv sida kvar ...". Men man gav inte tapt och så småningom blev det ett offentligt framträdande och många applåder och erkännanden.

Så kom 1909 och den stora konflikten, och som stridsåtgärd sa ' Almqvist upp lånet. Nu var goda råd dyra. Sextetten hade nu kommit så långt att det inte var roligt att lämna ifrån sig instrumenten. Våra män försökte att tala med andra personer om bisträckning och så småningom lyckades de också få ihop vad som återstod på lånet. Karl Persson kunde med glädje gå ner och lösa det hos Almqvist. Under konflikten hade man goda tider att öva och även en trumma hade anskaffats, som kunde döda ev. feltoner. Det skulle bli demonstration i Klippan och musikkåren anmodades att delta. Det var första gången man skulle gå och spela, och männen ville ju gärna försöka, men hur komma dit? Pengar till resan fanns inte, och då var inget annat att göra än att gå och det gjorde de. Med instrument och noter som barlast traskade de iväg till Klippan och kom igen (likaså gående) på kvällen. Nog var de åtskilligt trötta, men roligt hade det varit, inte minst därför att de verkligen hade fått beröm för sina prestationer. Men dagen efter låg de stilla och kunde knappt stå på benen.

När konflikten var slut och allt hade kommit i ordning igen, hyrde sextetten ett litet område, ungefär där kvarteret Prästkragen nu är, och här anlade de en liten öppen dansbana och ordnade dans varje söndagskväll. Serveringen av kaffe, vin och öl såldes till Färgarepågen, alltså serveringsrätten, och så lejde de en till att sälja och en till att ta emot biljetter vid ingången till dansbanan och en polis. Här gjorde de sig en hel del pengar så att de rätt snart kunde lösa sina lån och skaffade

sig också så småningom fler noter och notställ och annan utrustning, och så småningom utökades kåren med fler personer. Några av de gamla gick efter hand undan, men nya kom till.

På bilden ovan ser man några av musikanterna i den sextett som Nils Andersson tidigare ingått i och sannolikt också med den bastuba som han tidigare spelat på.

■ **Sid. 95-98:**

På sid. 95-96 beskrivs de första försöken att bilda en fackförening på Skånska Ättikfabriken och den första konflikten. Som det tidigare har berättats kom Nils Andersson till fabriken 1903 först efter denna första konflikten men informationen är intressant ändå eftersom den ger en bild av den tid miljö som Nils kom till då han började på Skånska Ättikfabriken.

Omkring sekelskiftet började det bli nya toner i arbetarlägren runtom. Den ena sammanslutningen efter den andra tillkom och en del försvann lika fort som de kom. Även i Skånska Ättikfabriken började det att viskas om fackföreningar, men det var långt ifrån lätt att få enighet härom. På den tiden fanns det i Skåne tre platser som var särskilt kända i arbetarkretsar: Dalby Stenkross, Kaniks Tegelbruk och Perstorps Ättikfabrik. Här var det i regel lätt att få arbete, men betalningen var dålig. Många av de gamla i fabriken som hade sina torp och småbruk, som gav dem litet vid sidan om arbetslönen, var nöjda med sin tillvaro, men en hel del löshästar, som kom utifrån, agiterade ihop en förening som tillkom i slutet på 1902 eller möjligen i början på 1903, och efter en tid blev det framställning om ökade löner. Men svaret blev "kalla handen". Ingenjör Wendt hade annat att ha sina pengar till: experiment och expanderings, och så blev det strejk med en del åtföljande kravaller och oroligheter i byn. Detta var ju något nytt. Folk kunde inte förstå sig på det. De kunde inte fatta att människor kunde få pengar från Stockholm bara för att de

slutade arbeta. Och någon sorts solidaritet bland arbetarna gick det heller inte att skapa. De som ville arbeta tyckte de kunder få det, och det hade inte andra med att göra.

På sid. 96-98 beskrivs tiden under konflikten och hur konflikten sedan slutade utan något resultat

Så småningom rann det hela ut i sanden. De flesta kom tillbaka till fabriken, och det gick åter på det gamla vanliga sättet och den fackföreningen var icke mer.

■ **Sid. 139-140:**

Inte så långt efter denna händelse var det påsk, och på skärtorsdagen brukade alla, gamla och unga, att sätta fast små av papper eller av annat gjorda kvastar eller "rakor" på ryggen på varandra, vilket skulle markera att vederbörande varit i eller var på väg till Blåkulla. Även på möllaren hade någon nu fått fäst en sådan där kvast, och när han och Gryt-Nils möttes i den smala gången mellan ångpannorna och ättikreningen såg han att Nisse tittade sig om och smilade. Då kände han på blusryggen och fann där det hatade tecknet, och nu ven hans stora "huggbila" endast några millimeter vid sidan om Nisses huvud. Hade det träffat Nisse så hade han säkerligen stupat på fläcken.

För den som sysslat med svavelsyra och dess användning inom produktionen var det faktiskt inte lätt att undvika att få stänkar på sig, och därför var det också många som gick med "maskätna" och trasiga byxor. En gång hade Gryt-Nils fått ett par nya byxor och hade inte använt dem mer än ett par dagar, förrän han vid satsningen av grytorna fick en skvätt av syran på benet med följd att ett stort stycke av ena byxbenet föll bort. Det var ett hårt slag, och när han lite senare mötte ingenjör Lindström visade han honom vad som skett och sa: "Vi borde egentligen ha lite klädpengar så som vi förstör våra kläder." "Nej", sa ingenjör Lindström, "det skulle Ni visst inte, Ni skulle istället betala den syra Ni använder på detta sätt, för det är inte meningen att den ska hållas på kläderna." Det tyckte Nisse var hårt, och det har han aldrig glömt. Än idag när han möter ingenjör Lindström så tänker han på det. Annars tycks inte den gode Nisse tagit någon nämnvärd skada av sina många år i fabriken.

En dag i början av februari 1959, alltså i hans 80:e år, satt Nisse i sin lägenhet i pensionärshemmet och kände sig litet duven och slö, och han tänkte: "Nej, jag måste ut och hämta litet frisk luft, och så tog jag", berättar han, "min cykel och körde litet utåt Hässleholmsvägen, och det gick så lätt så lätt så jag visste knappt av det så var jag i Hässleholm. Så tänkte jag, att har jag kommit till Hässleholm så måste jag ju gå in och köpa en halva brännvin, och sedan körde jag hemåt, men då förstod jag varför det hade gått så lätt dit, för nu fick jag hård motvind, men det gick i alla fall". "Ja men Nils", sa jag, "det var ju flera grader kallt den dagen. Frös Du inte?" "Jo, jag frös lite om halsen och bröstet, för jag hade glömt att ta någon halsduk. Men Du kan tro att det var gott med en gök och så ligga och vila sedan", och dagen efter var Nisse lika pigg. Det är gott virke i de gamla veteranerna.

■ **Sid. 149:**

Nu för någon tid sedan, när vi hade följt den gamle fabrikssmeden Ling till graven i hans 96:e år sa Gryt-Nils vid kaffet till verkmästare Werner Eriksson: "Sticker det ändå inte litet i samvetet på Dig, när du tänker på Ling i fabriken?" "Nej hur så?" sa Eriksson. "Jo, minns Du inte", sa Nils, "när Du en gång hade skickat honom upp på några dåliga ställningar i kreosotfabriken på något arbete, så föll han ner, föll ner på cementgolvet och slog sig medvetslös? När hans hantlangare märkte att han

inte reagerade för tilltal eller när han tog i honom, sprang han upp till Dig på Ditt kontor och sa "Ling har ramlat ner och jag tror han slagit ihjäl sig, vad skall jag göra?" Då sa Du bara helt kallt: "Bär upp honom på kyrkogården med det samma för nu duger han ändå ingenting till."

Hämtad från "http://wiki.jonnyochannchristine.se/index.php?title=Till_flydda_tider&oldid=175"

- Sidan ändrades senast den 31 augusti 2012 kl. 21.07.